

Druhý stupeň ZŠ, SŠ, gymnázia

Následující kapitola je vyhrazena prezentaci výzkumných kvalifikačních prací provedených na druhém stupni ZŠ, střední škole, gymnáziu (víceletém gymnáziu).

1) Matematika

Tabulka 1 Kvalifikační práce č. 1: druhý stupeň ZŠ (matematika)

MATEMATIKA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Benešová, Veronika	Zavádění prvků CLIL na 2. stupni základní školy	DP	2010	čeština	AJ	ZŠ/ 2.st.	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Prezentace výuky CLIL v matematice s vytvořením pracovních listů.							
Výsledky							
Výuka matematiky metodou CLIL byla pro žáky nová a byla vnímána jako zpestření. Cílový jazyk vyvolal zpočátku u žáků ostych, postupem času se však plně integroval do vyučovacího předmětu a žáci jej používali automaticky a přirozeně.							

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹

Tabulka 2 Kvalifikační práce č. 2: druhý stupeň ZŠ (matematika/2)

MATEMATIKA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Dubová, Lenka	Pythagorova věta v hodinách CLIL	DP	2012	čeština	AJ	ZŠ 2.st.	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Jádro práce tvoří návrh projektu vyučovací hodiny. Výuka byla vyzkoušena v experimentálních skupinách, získaná data byla zpracována na základě pozorování a analýzy závěrečné individuální práce a dotazníku.							
Výsledky							

¹ BENEŠOVÁ, V. *Zavádění prvků CLIL na 2. stupni základní školy*: diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2010. 71 s.

Z výsledků výzkumné části vyplynulo několik zjištění: 1) z hlediska využití cizího jazyka lze konstatovat, že ve všech experimentálních skupinách se našli žáci s poměrně bohatou slovní zásobou, správnou výslovností a plynulým vyjadřováním (to vše vzhledem k dosažené úrovni cizího jazyka A1/A2), ale také žáci slabší, pracující pomaleji, byť s velkou snahou o zapojení se do výuky. 2) V určitých fázích výuky bylo nutné tzv. přepínání jazykového kódu, a to zejména v úvodu, při výuce nových pojmu a při neznalosti nové slovní zásoby, a následně v některých frázích i v průběhu hodiny. Samostatná práce skládající se ze třech na sobě nezávislých kontrolních úloh ukázala, že využívání angličtiny není překážkou pro pochopení nové látky; výsledky žáku v hodinách vedených v anglickém jazyce, v porovnání s žáky, kteří absolvovali výuku v češtině, jsou více než uspokojivé. Z odpovědí žáků v dotaznících mj. vyplynulo, že 73, 5 % žáků by si přálo pokračovat ve výuce matematiky s využitím CLILu (26, 5 % ano; 47 % spíše ano).

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES²

Tabulka 1 Kvalifikační práce č. 3: druhý stupeň ZŠ (matematika/3)

MATEMATIKA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Komínková Olga	Vliv metody CLIL na výsledky žáků a strategie při řešení slovních úloh ve výuce matematiky na základní škole	Rigorózní	2012	čeština	AJ	ZŠ 2.st.	<i>smíšený</i>
Stručný popis							
Hlavním cílem výzkumu bylo přispět k objasnění problematiky vlivu metody CLIL na výsledky žáků a rozbor strategií při řešení slovních úloh na základní škole. Ve výzkumu byl zájem směřován na volby strategií, jež záměrně vybraní žáci 8. ročníku základní školy při své práci použijí. Neméně důležité bylo i to, zda skutečnost, že žáci projdou výukou nejazykového předmětu jazykem cizím, přispěje ke změně v porozumění a následném vypracování slovních úloh. K výzkumným účelům byly využity didaktické testy, pozorování a dotazník.							

²DUBOVÁ, L. *Pythagorova věta v hodinách CLIL*: diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra matematiky a didaktiky, 2012. 76 s.

Výsledky

Z výsledků výzkumu vyplynulo:

- 1) Při rozboru použitých strategií lze konstatovat, že žáci volili strategie, které je známými postupy vedly k cíli. Můžeme také podotknout, že logické myšlení u žáků není příliš časté, raději informace memorují a využijí ve svůj prospěch, ve prospěch řešení zadání.
- 2) Výzkum nepotvrdil, že by žáci dosahovali u testů zadaných v anglickém jazyce horších výsledků. V obou testech byly zvoleny podobné typy příkladů a výsledky výzkumu ukázaly, že u příkladů, kde bylo nutno použít úsudku – logického myšlení, bylo více chyb. Naopak u příkladů se standardní strategií, tedy známým postupem, byla chybovost nižší.
- 3) Ukázalo se tak, že metoda CLIL je přínosná i pro žáky s SPU, což jiné výzkumy ještě přesně nestanovily. Zde svou roli sehrálo i příznivé klima třídy.
- 4) Obecně výzkum nepotvrdil, že by žáci dosahovali u testů zadaných v anglickém jazyce horších výsledků a lze tedy konstatovat, že práce se žáky za pomoci metody CLIL jednoznačně vede ke zvýšení úspěšnosti při školní práci, podobně jako tvrdí jiné české a zahraniční výzkumy.
- 5) V nahrávkách žáci přiznali, že jim občas překlad činil problémy, ale na druhou stranu byli nuceni více přemýšlet a důkladněji překládat.
- 6) Z celkového zhodnocení vyplývá, že práce se žáky za pomoci metody CLIL jednoznačně vede ke zvýšení úspěšnosti při školní práci. Využití této metody by se mělo odrazit i na jiných nejazykových předmětech.
- 7) Strategie učení se cizímu jazyku:
  - a) u strategie poslechu bylo zjištěno, že žáci, kteří prošli metodou CLIL, jsou na tom s poslechem o mnoho lépe než žáci kontrolní skupiny,
  - b) z vyhodnocení strategie psaní vyplynulo, že většina žáků CLIL třídy si anglicky dopisuje s jinými lidmi.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES³

Tabulka 4 Kvalifikační práce č. 4: druhý stupeň ZŠ (matematika/4)

MATEMATIKA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Šteflíčková, Alena	Diagnostika obtíží žáků při výuce CLIL	DP	2012	JČ	AJ	ZŠ – 2.	<i>akční výzkum</i>

³KOMÍNKOVÁ, O. *Vliv metody CLIL na výsledky žáků a strategie při řešení slovních úloh ve výuce matematiky na základní škole*: rigorózní práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra matematiky, 2012. 158 s.

	The diagnostics of students' difficulties in CLIL					stupeň	
Stručný popis							
Cílem práce bylo vytvořit a zanalyzovat vlastní test, který by integroval jazyk (angličtinu) a odborný předmět (matematiku). Cílem těchto testů je diagnostikovat, zda má student obtíže v matematice, nebo v angličtině. Práce obsahuje analýzu žákovských řešení jednoho z testů							
Výsledky							
Navržené didaktické testy pro CLIL výuku matematiky zahrnují témata: a) základní operace se zlomky; b) mnohoúhelníky a modální slovesa; c) procenta a základní časy. Ověřování testu v CLIL třídách probíhalo ve dvou skupinách 8 B ZŠ Červený Vrch. Testování v kontrolních skupinách (běžné třídy) probíhalo v ZŠ Tábor. Z výsledků výzkumu vyplynulo:							
1) Žáci z běžných tříd hodnotili test jako obtížný, i když překvapivě více žáků mělo obtíže spíše s matematikou, než s angličtinou. Někteří žáci byli přitom velmi demotivovaní už jen tím faktem, že test není v češtině, a zbytečně se vzdávali pokusů o řešení už před přečtením úloh. Pro takové žáky by byla výuka v metodě CLIL podle autorky velmi přínosná, protože by se přestali jazyka obávat.							
2) Žákům z třídy, kde se CLILEm vyučuje, se zdál test naopak docela snadný, měli mnohem pozitivnější přístup k práci. Pokud nějaký příklad nepochopili nebo nevyřešili, aspoň se o to pokoušeli.							
Otázkou podle autorky zůstává, na kolik byl přístup žáků ovlivněn testem, na kolik atmosférou ve třídě a stylem vyučování jejich učitelů matematiky a angličtiny, a na kolik faktem, že třída CLIL, která hodnotila test jako jednodušší, je třída matematická.							

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁴

Tabulka 5 Kvalifikační práce č. 5: druhý stupeň ZŠ a gymnázium (matematika/5)

MATEMATIKA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Šulista, Marek	Analýza počáteční fáze začlenění metody CLIL	disert ační	2010	AJ	AJ	ZŠ 2. st.	<i>smíšený</i>

⁴ ŠTEFLÍČKOVÁ, A. *Diagnostika obtíží žáků při výuce CLIL*: diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra matematiky a didaktiky, 2012. 114 s.

do hodin matematiky						+	
Analysis of the Initial Implementation of CLIL in Mathematics Lessons						gymnázium	

Stručný popis

Disertační práce se zabývá problematikou CLIL ve výuce matematiky. Hlavním cílem práce bylo zjistit, do jaké míry má cizí jazyk vliv na porozumění matematice v počáteční fázi implementace metody CLIL v hodinách matematiky (při dodržení rozsahu a časové dotaci jako při výuce dané látky na daném stupni v jazyce mateřském). Nástrojem k získání odpovědí byla zvolena experimentální výuka vybraného matematického učiva, která probíhala paralelně v JČ a AJ ve dvou třídách na druhém stupni ZŠ a na gymnáziu. Výzkum se dále zaměřil na hodnocení, které jazykové rysy (použitá gramatika, funkce přepínání jazykového kódu, procentuální pokrytí výuky cizím jazykem apod.) je možno při experimentální výuce pozorovat a jak se výuka CLIL jevila žákům obou sledovaných souborů a jejich kmenovým učitelkám matematiky. Práce hodnotí experimentální výuku jak kvantitativně, tak kvalitativně. Kvantitativní přístup je založen na různých statistických metodách (testech dobré schody, regresní a korelační analýzy), které byly využity například při zpracování výsledků testů z matematiky předložených žákům a studentům na konci experimentální výuky nebo při srovnání výsledků jejich předchozího studia v předmětech matematika a anglický jazyk. Kvalitativní vyhodnocení experimentu je založeno na rozboru videozáznamu vybraných hodin vyučovaných metodou CLIL, dotazníkových šetřeních a rozhovorech vedených se žáky, studenty a jejich kmenovými učiteli matematiky.

Výsledky

Práce shrnuje výsledky experimentální výuky a dává je do souvislostí s dříve publikovanými vědeckými pracemi. Disertace obsahuje doporučení pro učitele matematiky, kteří by se chtěli výuce metodou CLIL věnovat, založené na výsledcích provedeného experimentu a další otázky spojené s tímto typem výuky, jež nebyly ještě podrobeny dostatečnému vědeckému zkoumání vedoucí k jejich zodpovězení. K hlavním závěrům práce patří:

- 1) Učitel se nemusí obávat výraznějšího vlivu cílového jazyka na porozumění matematice při stejné časové dotaci jako v případě standardní výuky.
- 2) Žáci přijali metodu CLIL velmi pozitivně, jejich jazykové kompetence (A1, resp. A1/B2) se ukázaly postačující.

3) Bezprostředně po zahájení implementace je možno používat cílový jazyk v rozsahu větším než třetinovém.

4) Jazyková náročnost potřebná pro učitele zavádějícího CLIL (B1) není limitujícím faktorem, tím bude spíše jeho zájem a odvaha začít.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁵

2) Cestovní ruch

Tabulka 6 Kvalifikační práce č. 6: střední škola (cestovní ruch)

CESTOVNÍ RUCH							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Surá, Milada	CLIL ve výuce němčiny jako cizí jazyk CLIL im DaF Unterricht	DP	2012	NJ	NJ	Střední hotelová	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Cílem práce bylo sestavení modulu CLIL jako ohraničené výukové jednotky CLIL, která bude uvedena do praxe. Bylo provedeno 7 vyučovacích hodin se žáky 3. ročníku Střední hotelové školy (jazyková úroveň A2) na téma „Evropské země jako turistický cíl – Švýcarsko“.							
Výsledky							
Práce ukázala, že atmosféra během vyučování metodou CLIL byla velice motivující a tvořivá a žáci projevovali zájem především tehdy, když se jednalo o obsah tématu se zaměřením na jejich obor. Dále si žáci uvědomují to, že by bylo smysluplné, aby byly předměty, které se vztahují k jejich budoucímu povolání vyučovány v cizím jazyce. Oproti hypotézám se ukázalo, že se žáci velice obtížně učili slovní zásobu a v didaktickém testu nedosáhli očekávaných výsledků.							

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁶

3) Chemie

⁵ ŠULISTA, M. *Analýza počáteční fáze začlenění metody CLIL do hodin matematiky*: disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. 147 s.

⁶ SURÁ, M. *CLIL ve výuce němčiny jako cizí jazyk*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta Pedagogická, Katedra německého jazyka a literatury, 2012. 59 s.

Tabulka 7 Kvalifikační práce č. 7: víceleté gymnázium (chemie)

CHEMIE							
Autor	Název práce	Typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Zíková, Veronika	CLIL na základní škole – výuka chemie <hr/> CLIL at Grammar School (Teaching Chemistry)	DP	2008	AJ	AJ	gymnázium	<i>smíšený</i>
Stručný popis							
<p>Výzkumný soubor tvořili žáci 4 B rozdělení do dvou skupin. Experimentální skupina se skládala z 10 žáků (5 dívek a 5 chlapců), s šestiletou historií výuky angličtiny. Jejich úroveň AJ odpovídala stupni „mírně pokročilý“. Kontrolní skupinu tvořil zbytek třídy (n= 17, 9 dívek a 8 chlapců).</p> <p>Před provedením testu absolvovala experimentální skupina 6 vyučovacích hodin chemie v AJ, kde se rovněž učili pracovat se slovníkem odborných výrazů. Test znalostí z chemie prováděla experimentální skupina v angličtině, kontrolní skupina v češtině. Žáci experimentální skupiny byli požádáni, aby co nejvíce odpovědi napsali v angličtině. Cílem bylo zjistit jaké množství odborných termínů a jaké úrovně jazyka jsou žáci schopni využívat v diskusi v hodinách chemie. Test složený z pěti úloh učiva chemie psali žáci obou skupin ve stejný čas. Žáci experimentální skupiny byli odměněni jedním bodem za správnou odpověď v angličtině, půl bodu obdrželi za správnou odpověď částečně v češtině, v případě, že odpověděli pouze v češtině, nezískali žádný bod. Časový limit pro obě skupiny činil 35 minut. Úkoly byly zaměřeny na širší spektrum znalostí a dovedností: prvním úkolem bylo sepsat 5 vlastností, které mění rychlost chemické reakce; druhým úkolem byl výpočet dvou redoxních rovnic; třetím úkolem bylo vysvětlení redoxní (oxidačně-redukční) reakce; čtvrtým úkolem napsání čtyř příkladů, kde se redoxní reakce vyskytují v běžném životě a podobně v páté úloze měli žáci za úkol uvést příklady a vysvětlit elektrickou aktivitu buňky.</p>							
Výsledky							
<p>Z výsledků vyplynulo, že experimentální skupina v celkovém skóre dosáhla více bodů než skupina kontrolní. V některých úkolech dosáhla lepších výsledků kontrolní skupina. Obecně lepší výsledky experimentální skupiny mohou být vysvětleny i tím, že žáci dosahují celkově vynikajících studijních výsledků. Faktorem stojícím v pozadí hošších výsledků v některých úkolech je podle autorky způsob výuky CLIL; pokud se předmět a jazyk učí společně,</p>							

ponechává se méně prostoru pro samotný obsah předmětu. V tomto světle jsou získané výsledky experimentální skupiny velmi dobré. Z experimentu dále vyplynulo, že žáci experimentální skupiny užíli v testu českých výrazů jen velmi zřídka.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁷

4) Biologie

Tabulka 8 Kvalifikační práce č. 8: druhý stupeň ZŠ (biologie)

BIOLOGIE							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Rybníkářová Jitka	CLIL – metoda ve výuce německého jazyka v tématu Komunální odpadové hospodářství <hr/> CLIL-Methode im Unterricht mit Verwendung der deutschen Sprache zum Thema Abfallwirtschaft in Tschechien und Deutschland	DP	2011	NJ	NJ	ZŠ – 2.stupeň	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Práce se zabývala výukou metodou CLIL ve výuce německého jazyka na téma „Komunální odpadové hospodářství v České republice a Německu.“ Komunální odpadové hospodářství patří jako součást ochrany životního prostředí k průřezovému tématu environmentální výchova, která je zakotvena v Rámcovém vzdělávacím programu pro ZŠ. Problematika odpadového hospodářství vyučovaná prostřednictvím metody CLIL může být vyučována v předmětu biologie a zároveň v předmětu němčina jako cizí jazyk. Cíle výuky obou předmětů se vzájemně doplňují. Cílem práce je prezentace návrhu obsahu vyučovacích hodin německého jazyka na téma komunální odpadové hospodářství							
Výsledky							
Návrh obsahu výuky je součástí projektu, zaměřeného na výuku CLIL na česky mluvící žáky							

⁷ ZÍKOVÁ, V. *CLIL na základní škole – výuka chemie*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta Pedagogická, Katedra anglického jazyka a literatury, 208. 108 s.

s výukou němčiny jako cizího jazyka na úrovni B1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Navržené vyučovací jednotky se skládají z rozmanitých úloh, kterými jsou prohlubovány odborné znalosti o třídění odpadu a jeho využití a zároveň se rozvíjí jazykové dovednosti jako čtení, psaní, mluvení a poslech. Rovněž je zde integrováno několik gramatických cvičení. K úlohám patří pracovní listy.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁸

5) Dějepis

Tabulka 9 Kvalifikační práce č. 10: gymnázium (dějepis)

DĚJĚPIS							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Švorc, Ondřej	Jeden člověk za tisíc: efektivnost přístupu CLIL v jednojazyčné třídě <hr/> One Man Worth Ten Thousand: The Efficiency of the CLIL Approach in a Monolingual Class	DP	2011	AJ	AJ	gymnázium	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Cílem práce je odpovědět na otázku, zda je vhodné CLIL aplikovat v běžném školním prostředí. V analytické části je výzkumná otázka posuzována v rámci konkrétního projektu, realizovaného v jedné třídě pražského gymnázia. Projekt na tématu první světové války integroval výuku anglického jazyka a dějepisu.							
Výsledky							
Na základě provedeného výzkumu je CLIL doporučen jako vhodný přístup pro integrovanou výuku dějepisu a cizího jazyka.							

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES⁹

⁸ RYBNÍKÁŘOVÁ, J. *CLIL – metoda ve výuce německého jazyka v tématu Komunální odpadové hospodářství*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta Pedagogická, Katedra německého jazyka a literatury, 2011. 92 s.

⁹ Švorc, O. *Jeden člověk za tisíc: efektivnost přístupu CLIL v jednojazyčné třídě*: diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. 190 s.

6) Hudební výchova

Tabulka 102 Kvalifikační práce č. 10: druhý stupeň ZŠ (hudební výchova)

HUDEBNÍ VÝCHOVA							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Ptáčková, Ivana	Metoda CLIL a její využití v hudební výchově	DP	2014	JČ	AJ	ZŠ 2.stupeň	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Cílem práce je analýza kurikulárních dokumentů hudební výchovy a vytvoření pracovních listů pro výuku hudební výchovy přístupem CLIL.							
Výsledky							
Vytvořené pracovní listy zahrnují zejména témata teoretického charakteru, např. hudební nástroje, hudební styly a žánry atp. Vypracovat sadu pracovních listů bylo z pohledu autorky poměrně náročné, zejména z hlediska výběru cvičení. Jako nejobtížnější se jí jevilo vymyslet takové úkoly, aby se v pracovních listech neopakovaly a aby byly pro žáky zábavné a zároveň naučné.							

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹⁰

Tabulka 11 Kvalifikační práce č. 11: gymnázium (hudební výchova/2)

HUDEBNÍ VÝCHOVA							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Urbanová, Pavla	Romantismus v české hudbě ve výuce AJ prostřednictvím metody CLIL <hr/> Romanticism in Czech Music taught in English through CLIL	DP	2013	JČ	AJ	gymnázium	<i>smíšený</i>
Stručný popis							

¹⁰ PTÁČKOVÁ, I. *Metoda CLIL a její využití v hudební výchově*: diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy, 2014. 81 s.

Práce se zabývá možnostmi využití metody CLIL pro výuku předmětů Anglický jazyk a hudební výchova na gymnáziu. Praktická část prezentuje projekt „Romanticism in Czech Music“ zaměřený na výuku dějin hudby v anglickém jazyce prostřednictvím metody CLIL. Výuka s CLIL byla uplatněna ve třech vyučovacích hodinách. Každá hodina se skládala ze tří položek: 1) přípravy na hodiny, 2) samotného průběhu a 3) reflexe jednotlivých hodin. Součástí projektu bylo i dotazníkové šetření studentů jako zpětná vazba o průběhu projektu.

Výsledky

Z výsledku výzkumu vyplynulo, že osvojování poznatků ve výuce s využitím CLIL bylo obtížné objektivně hodnotit, zejména z důvodu nízké časové dotace tří vyučovacích hodin.

Z analýzy dotazníkového šetření lze učinit závěr, že většina studentů hodnotila myšlenku propojení předmětů jako velmi dobrou a zajímavou. Někteří spatřovali největší přínos v tom, že se prostřednictvím této metody naučili hodně nových slovíček. Jiní hodnotili jako největší pozitivum to, že se v těchto hodinách naučili z dějin hudby mnohem více, než v běžných hodinách. Další student vyzdvihl právě skutečnost, že měl jednu hodinu, během níž se mohl učit dva předměty.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹¹

7) Psychologie

Tabulka 12 Kvalifikační práce č. 12: střední škola (psychologie)

PSYCHOLOGIE							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Fraňková Lucie	CLIL v psychologii	DP	2012	JČ	AJ	SŠ	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Cílem práce byla aplikace poznatků o CLIL do předmětu psychologie na Soukromé sportovní a podnikatelské střední škole v Plzni, kde měla autorka možnost vykonávat praxi.							
Výsledky							
Výstupem práce jsou vytvořené didaktické materiály pro výuku CLIL do předmětu psychologie, konkrétně do vyučovacích jednotek: 1) úvodní hodina – seznámení s CLIL, analýza jazykových dovedností žáků, opakování učiva s využitím CLIL. 2) Smysly, smyslové							

¹¹ URBANOVÁ, P. *Romantismus v české hudbě ve výuce AJ prostřednictvím metody CLIL*: diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra anglistiky, 2013. 124 s.

orgány, reflex, 3) Reflexní oblouk, receptory. 4) Čítí a počítky, vlastnosti a intenzita podnětů. 5) Vnímání – charakteristika a vlastnosti, 6) Vnímání – typy a druhy, smyslové klamy. Zkušenost s výukou v daných vyučovacích jednotkách autorka neuvádí.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹²

8) Výtvarná výchova

Tabulka 13 Kvalifikační práce č. 13: gymnázium (výtvarná výchova)

VÝTVÁRNÁ VÝCHOVA							
Autor	Název práce	typ	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Strnadová, Kateřina	Integrace výtvarné výchovy a anglického jazyka	DP	2014	JČ	AJ	Gymnázium	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Práce představuje deset originálních programů pro integrovanou výuku výtvarné výchovy a anglického jazyka. Programy byly uvedeny do praxe na základní škole v Belgii v rámci programu Comenius Assistantship a na gymnáziu v Brně. Hlavním přínosem této práce je kromě navržení a realizace těchto programů také jejich detailní rozbor a závěrečná reflexe, která se věnuje přínosům i úskalím při zařazování metody CLIL do hodin výtvarné výchovy.							
Výsledky							
V ČR autorka provedla 4 výukové hodiny. Ve svých programech se snažila rovnoměrně zastoupit jak obsahovou část, tedy výtvarnou výchovu, tak jazykovou část, anglický jazyk. Z jazykového hlediska sloužily hodiny hlavně k rozšíření základní slovní zásoby na různá témata. Z výtvarného hlediska se autorka soustředila na podnícení diskuzí na důležitá témata týkající se výtvarného umění a na představení některých umělců a jejich tvorby, která se týkala tématu programu. Z reflexe výuky CLIL vyplynulo:							
1) v Belgii se podařilo se motivovat a zaujmout žáky, nadchnout je pro nabízenou činnost a dokonce rozvíjet myšlení nad výtvarnými díly se staršími žáky.							
2) Na brněnském gymnáziu žáci nebyli zvyklí o umění mluvit a přemýšlet nad jeho smyslem. Poslušně plnili zadání a nezajímali se, proč dané věci dělají a k čemu jim jsou dobré. Záměr diskuse nad výtvarnými díly s využitím CLIL nesplnil autorčino očekávání. Problém byl							

¹² FRAŇKOVÁ, L. *CLIL v psychologii*: diplomová práce. Plzeň: Západočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2012. 76 s.

dvojí: a) zaprvé žáci nebyli zvyklí vést diskuze; b) za druhé zde byla jazyková bariéra. Přestože žáci byli na vysoké jazykové úrovni, jejich znalost jazyka byla spíše v oblasti porozumění než v oblasti komunikativní. Když už žák věděl, co by chtěl odpovědět, spokojil se s jednoslovnou odpovědí nebo jednoduchou větou. Když se autorka snažila žákovu odpověď rozvést, dočkala se v lepším případě odpovědi v češtině. Ve většině případů se jí nepodařilo žáky přimět k obšírnějšímu přemýšlení. Podle jejího názoru by bylo potřeba tuto schopnost diskutovat nejprve trénovat a nacvičovat v rodném jazyce, a pak teprve v L2.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹³

9) Zeměpis

Tabulka 13 Kvalifikační práce č. 14: ZŠ 2. stupeň (zeměpis)

ZEMĚPIS							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Hnátková, Tereza	Hlavní překážky při zavádění metody CLIL do výuky na 2. st. ZŠ v ČR <hr/> The Main Difficulties in Applying Clil Method on Teaching In Upper Elementary School In The CZ	DP	2013	AJ	AJ	ZŠ/2.st	<i>akční výzkum</i>
Stručný popis							
Tato diplomová práce rozebírá a popisuje hlavní problémy a překážky v začlenění metody CLIL do hodin výuky zeměpisu na druhém stupni základní školy v Praze, Hostivaři. V praktické části jsou prezentovány výsledky experimentu, jehož obsahem byla výuka 20 hodin zeměpisu. Cílem experimentu bylo zjistit, zda je možné při využití metody CLIL obsáhnout daná témata v plném rozsahu určeném školním vzdělávacím programem. Dále bylo v práci zjišťováno, zda jsou žáci při uplatnění této metody schopni porozumět obsahu předmětu stejně jako ve svém mateřském jazyce. Na závěr svého experimentu žáci vyplnili dotazník, na základě něhož byly analyzovány postřehy a dojmy ze změny vyučovací metody.							

¹³ STRNADOVÁ, K. *Integrace výtvarné výchovy a anglického jazyka (CLIL - obsahově a jazykově integrovaná výuka)*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta Pedagogická, Katedra výtvarné výchovy, 2014. 107 s.

Výsledky

Autorka na základě výsledků experimentální výuky dospěla k názoru, že metoda CLIL je vhodná k výuce zeměpisu. Za největší přínos CLIL považuje, že studenti jsou si více vědomi cizího jazyka jako komunikačního nástroje. Smysluplné a přirozené využití jazyka – při výuce obsahu a jazyka ve stejnou dobu - je pro ně méně stresující. V průběhu vyučování je však velmi však důležité pravidelně střídát zaměření výuky, jelikož žáci jsou v případě neúspěchu v jedné úloze rychle demotivováni. Žákům je třeba neustále poskytovat zpětnou vazbu a dávat jasné pokyny. Rovněž pro učitele je zpětná vazba důležitá, aby věděl, zda žáci zadání pochopili. Za největší obtíž pro implementaci CLIL považuje autorka velkou časovou náročnost při přípravě didaktických materiálů.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹⁴

Tabulka 15 Kvalifikační práce č. 15: ZŠ 2. stupeň + gymnázium (zeměpis)

ZEMĚPIS							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
Horská, Renáta	Metoda CLIL v praxi českých škol	DP	2013	ČJ	AJ	2. stupeň/ gym.	<i>smíšený</i>
Stručný popis							
Práce se zaměřila na analýzu průběhu CLIL hodin uskutečněných na dvou školách v Českých Budějovicích. Pozorované hodiny na obou školách byly detailně popsány. Součástí výzkumu je analýza dotazníků pro učitele a rozhovorů s žáky orientovaných na jejich názory a zkušenosti s metodou CLIL.							
Výsledky							
Z odpovědí učitelů v dotazníkovém šetření vyplynulo, že si učitelé dokážou představit pokračování této metody na svých školách jako smysluplné zdokonalování jazykových schopností svých žáků, na druhou stranu je pro ně metoda určitou zátěží. Ta spočívá především v času stráveném nad přípravami.							
Výsledky rozhovoru s žáky vypovídají o tom, že velkou část žáků CLIL hodiny bavily, protože jim pomáhaly rozšířit si slovní zásobu nebo protože si mohli popovídat. Studenty gymnázia zeměpis v angličtině bavil, protože to brali jako dobrou zkušenost mluvit s rodilým							

¹⁴ HNÁTKOVÁ, T. *Hlavní překážky při zavádění metody CLIL do výuky na 2. st. ZŠ v ČR*: diplomová práce. Plzeň: Západočeská univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra anglického jazyka, 2013. 88 s

mluvčím. Z výše zjištěných výsledků dále vyplývá, že se učitelé nemusí obávat výrazného neporozumění.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹⁵

10) Občanská výchova

Tabulka 16 Kvalifikační práce č. 16: ZŠ 2. stupeň (občanská nauka)

Občanská výchova							
Autor	Název práce	Druh práce	Rok	Jazyk práce	Jazyk výuky	Druh školy	Výzkum
HOŘÁKOVÁ, Pavla	Integrovaní obsahu neязыkového předmětu a cizího jazyka	Disertace	2012	JČ	AJ	ZŠ	<i>akční</i>
Stručný popis							
<p>Cílem disertační práce bylo ověřit zavádění CLIL do výuky předmětu Občanská výchova na základní škole. Jediným zvoleným kritériem pro zvolení konkrétní ZŠ bylo, že musí jít o školu nevýběrovou, aby byla zvýšena pravděpodobnost, že CLIL bude uveden do tříd, které se vyznačují heterogenním složením žáků. Autorka chtěla ověřit, že CLIL mohou absolvovat žáci různě nadaní, nejenom talentovaní jedinci. Předmět výuky – občanská výchova, byl zvolen na základě autorčiny aprobace. Autorka předpokládala, že témata OV vycházející z každodenního života mohou žáky zaujmout, tudíž budou pro výuku CLIL motivováni. Před samotnou aplikací výuky s CLIL autorka absolvovala 8 hospitací. Žáci byli předem informováni o všech náležitostech výzkumu. Výuka CLIL pak byla plánována ve čtyřech třídách tj. v 6., 7., 8., a 9. ročníku. Součástí výzkumného šetření byl: 1) dotazník zaměřený na získání počátečních názorů na vyučovaný cizí jazyk a uplatnění přístupu CLIL a 2) dále skupinový rozhovor. Z pracovních materiálů byly použity autorčiny pracovní listy. Ve vyučovacích hodinách byly využívány různé aktivizační výukové metody tak, aby došlo k zapojení všech žáků</p>							
Výsledky							
<p>Z akčního výzkumu rezultovaly následující poznatky a výsledky. Autorka se setkala se dvěma zásadními problémy: 1) V 7. Ročníku se autorka setkala s neochotou několika žáků používat anglický jazyk. Tyto žáky nebylo možné z výuky vyloučit ani je přesvědčit ke spolupráci,</p>							

¹⁵ HORSKÁ, R. Metoda CLIL v praxi českých škol: diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra anglistiky, 2013. 101 s.

proto autorka pokračovala s výukou se zbytkem třídy. Klima třídy vak bylo narušeno. 2) V 9. Ročníku se do výuky vůbec nezapojovali 4 žáci a to z toho důvodu, že jako cizímu jazyku se učili němčině a anglicky proto vůbec nerozuměli. Z tohoto důvodu nakonec proběhl akční výzkum pouze ve třídě 8. B. Z dotazníkového šetření i skupinového rozhovoru vyplynulo, že většina žáků vnímala hodiny OV založené na CLIL pozitivně. Aktivitu probíhající v OV v anglickém jazyce pro ně byly zajímavé a vytvořeným pracovním listům v angličtině rozuměli. Většina žáků by přivítala pokračování CLIL v OV. Na druhou stranu vyjádřili někteří žáci kritické připomínky. Tito by se nechtěli dále setkávat s výukou odborného předmětu v angličtině z důvodu, že by to bylo příliš náročné, nebo že je nebaví. Na základě celkových poznatků autorka uvedla: 1) způsob realizace CLIL a jeho začlenění do výuky závisí na individuálních podmínkách každé školy; 2) efektivním modelem pro realizaci CLIL v daném předmětu by bylo zapojení dvou učitelů, což je však pro školu ekonomicky neúnosné; 3) na druhém stupni ZŠ doporučuje autorka spíše využití jazykových sprch a dalších prvků soft CLILu před využitím hard CLILu.

zdroj: vlastní tabulka; podkladová data databáze THESES¹⁶

Tabulka 17 Souhrnné údaje: kvalifikační práce s tématem CLIL na 2stupni ZŠ, SŠ a gymnáziu

2. stupeň ZŠ, SŠ, gymnázia =										
15 kvalifikačních prací										
	M	CR	CH	BIO	DĚJ	HV	PSY	VV	Z	OV
Typ kvalifikační práce										
Diplomová práce	3	1	1	1	1	2	1	1	2	
Rigorózní práce	1									
Disertační práce	1									1
Jazyk kvalifikační práce										
Čeština	4					2	1	1	1	1
Angličtina	1		1		1				1	
Němčina	0	1		1						
Jazyk použitý ve výuce CLIL, jež byla předmětem výzkumu kvalifikační práce										
Němčina	0	1		1						
Angličtina	5		1		1	2	1	1	2	1

¹⁶ HOŘÁKOVÁ, P. Integrovaní obsahu nejazykového předmětu a cizího jazyka: disertační práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 3318 s.

Druh školy, v němž byl výzkum prováděn										
Základní škola – 2. stupeň	5			1		1			2	1
Střední škola	0	1					1			
Gymnázium	1*		1		1	1		1	1*	
Druh výzkumného přístupu										
Kvantitativní výzkum	0									
Kvalitativní výzkum	0									
Smíšený výzkum	2		1						1	
Akční výzkum	3	1		1	1	2	1	1	1	1

Zdroj: autor; vlastní zpracování dat

* dva z výzkumů byly provedeny současně na 2. stupni ZŠ a na gymnáziu.

Souhrnné údaje za druhý stupeň ZŠ, střední školy a gymnázia je uveden v tabulce 17. Na druhém stupni a gymnáziu (víceletém) byly provedeny jedna rigorózní a dvě disertační práce. Dvě studie se zaměřily na výuku CLIL v matematice, jedna na výuku v občanské výchově.

Z počtu 16 prací byla více než polovina (10) vytvořena v mateřském jazyce. Čtyři práce byly napsány v angličtině, dvě v němčině.

Ustupující pozice němčiny v českém školství dokládá velká převaha prací, které se orientovaly na CLIL s výukou angličtiny. Toliko dvě studie zkoumaly výuku s přístupem CLIL, kde je obsah odborného předmětu integrován s němčinou.

Pouze dvě kvalifikační práce pochází z prostředí střední školy, jedna ze „státní“ a jedna z privátní SŠ. Většina absolventů zacílila výzkum na druhý stupeň ZŠ, popř. na kombinaci ZŠ a nižších tříd víceletého gymnázia. Čistě gymnaziálních výzkumů jsme ve sledovaném období našli čtyři.

Podobně jako u prvního stupně, analýzu druhu výzkumu uvádíme v následující diskusi.

Na závěr této části jen telegraficky dodejme, že v roce 2015 přibily v databázi THESES 4 závěrečné kvalifikační práce zaměřené na metodu CLIL.

Ghodki Idríková se zaměřila na využití CLIL v biologii. Výstupem její práce je plán na hodinu, který využívá metodu CLIL. Tento plán byl přímo využit v hodině biologie (přírodopisu) na druhém stupni základní školy.

Biskupová představila využití metody CLIL v rakouské škole s integrovanou výukou češtiny, kde byla čeština jako L2 integrována do výuky biologie a zeměpisu.

Formanová vytvořila soubor didaktických pomůcek pro podporu výuky primární matematiky metodou CLIL.

Viktorínová navrhla konkrétní přípravy do výuky CLIL ve výtvarné výchově pro druhý stupeň ZŠ. Součástí práce je i reflexe realizovaných příprav a zhodnocení žáků, s cílem zmapovat zkušenost s CLIL ve výtvarné výchově.